

SYDSLESVIG GØR DANMARK LIDT STØRRE

Den dansk-tyske virkelighed i Sydslesvig genspejler sig også i flersprogede byskilte og vejvisere.

Kør over den dansk-tyske grænse. Selv om omgivelserne ved første blik skifter til tysk, møder du danske skoler, kirker og forsamlingshuse så langt nede som 100 kilometer syd for grænsen. På fodboldbanerne træner de danske hold, og på landevejen kan du møde den farverige danske biblioteksbus eller en af de danske hjemmesygeplejerskers små røde biler.

Det danske mindretal præger det nordligste Tyskland, eller Sydslesvig, som det retteligt hedder. Der er omkring 50.000 mennesker, der tilhører mindretallet. Selvom de fleste af dem har tysk pas, tager en stor del af deres hverdagsliv udgangspunkt i en dansk kontekst. Børnene går på en af de 45 danske skoler i Sydslesvig og spiller fodbold eller går til gymnastik om eftermiddagen i den lokale danske forening. Og måske har de også en bedstemor eller bedstefar, som bor på et dansk plejehjem i Sydslesvig.

Mindretallets medlemmer opfatter sig som en aktiv del af det danske kultur- og værdifællesskab, men de er samtidig fuldt integrerede borgere i det tyske samfund. Og mindretallets sprog og levemåde bærer præg af livet i tyske omgivelser.

Det danske mindretals rødder går langt tilbage. I flere hundrede år var den danske konge også hertug for hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg. Faktisk helt fra 1460 og frem til 1864. Dengang var Holsten og Lauenborg mest tyske, mens hertugdømmet Slesvig var mest dansk, men så kom krigen i 1864. Danmark tabte og mistede hertugdømmerne.

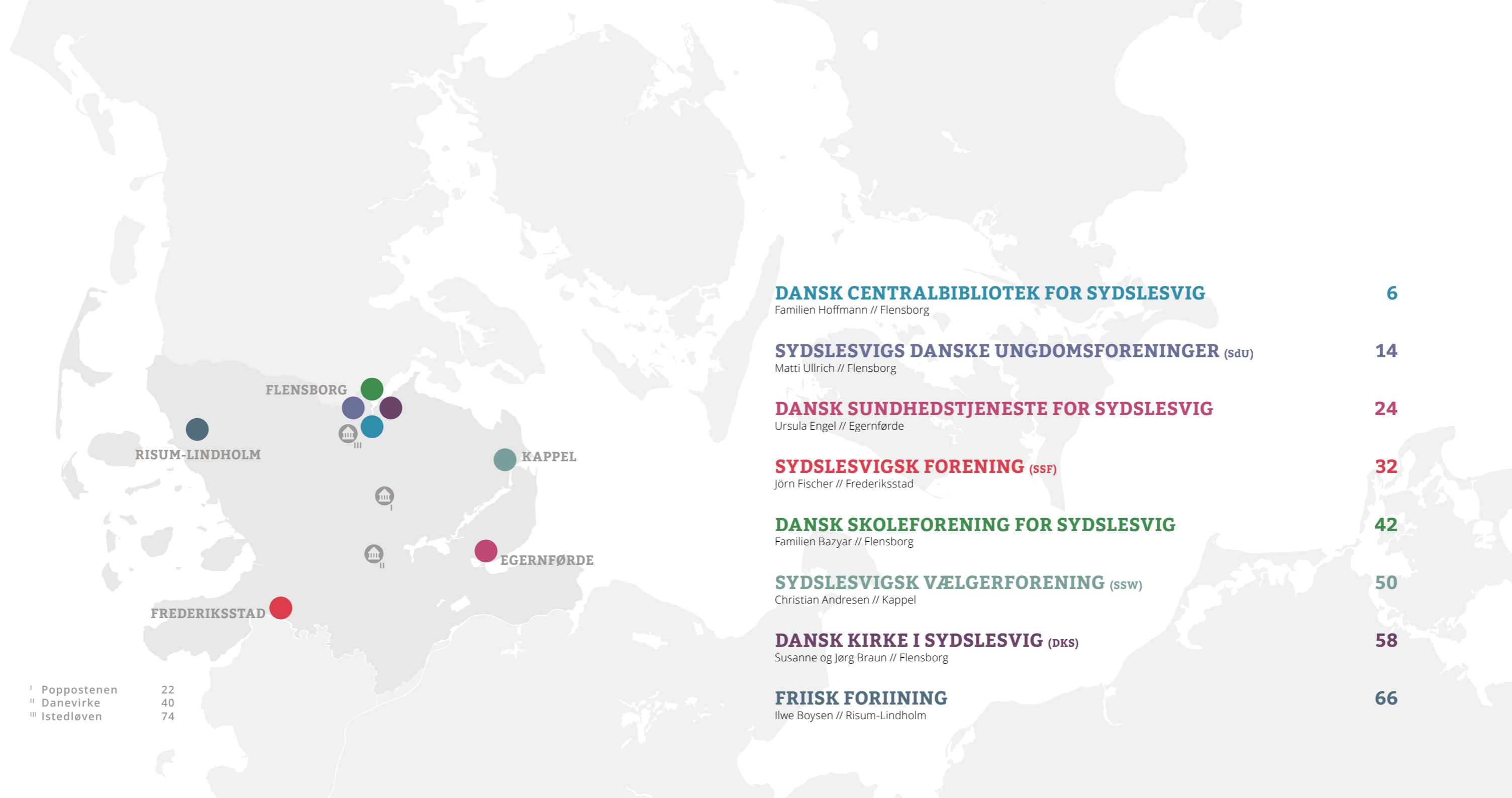
Det betød, at det danske riges sydligste grænse rykkede fra den nordlige del af Hamborg op til lige syd for Kolding. Men Første Verdenskrig kom, og tyskerne tabte. Denne gang fik befolkningen i hertugdømmet Slesvig lov til at stemme om, hvor den nye grænse skulle gå. Stregen blev trukket lige nord for Flensborg.

Det betød, at hertugdømmet Slesvig blev skåret midt over. Sydslesvig forblev tysk, mens Nordslesvig, som vi kalder Sønderjylland, blev dansk igen. Det lille hertugdømme var hermed delt i to. Og de dansksindede syd for grænsen fandt sammen som dansk mindretal.

Efter Anden Verdenskrig begyndte det danske mindretal at arbejde tæt sammen med det frisiske mindretal, der har hjemme i den vestlige del af Sydslesvig. Friserne går også i de danske skoler, men i Nordfrisland står der også frisisk på skoleskemaet.

Tyskland har anerkendt fire mindretal. Ud over det danske og det frisiske er der det sorbiske mindretal i det allerøstligste Tyskland lidt syd for Berlin samt sinti og romaerne. Danmark har anerkendt det tyske mindretal i Sønderjylland.

Her sætter vi ansigter på nogle af det danske mindretals medlemmer og de organisationer, de engagerer sig i eller nyder godt af. Mød vuggestuebarnet, den ældre dame og mange af dem midt i mellem. Hils på et lille udsnit af en stor og varieret befolkningsgruppe, der er bundet sammen af dansk kultur og er med til at gøre det danske kulturområde lidt større.

DANSK CENTRALBIBLIOTEK FOR SYDSLESVIG 6

Familien Hoffmann // Flensburg

SYDSLESVIGS DANSKE UNGDOMSFORENINGER (sdU) 14

Matti Ullrich // Flensburg

DANSK SUNDHEDSTJENESTE FOR SYDSLESVIG 24

Ursula Engel // Egerndørde

SYDSLESVIGSK FORENING (SSF) 32

Jörn Fischer // Frederiksstad

DANSK SKOLEFORENING FOR SYDSLESVIG 42

Familien Bazyar // Flensburg

SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING (ssw) 50

Christian Andresen // Kappel

DANSK KIRKE I SYDSLESVIG (DKS) 58

Susanne og Jørg Braun // Flensburg

FRIISK FORIINING 66

Ilwe Boysen // Risum-Lindholm

FLENSBORG

RISUM-LINDHOLM

KAPPEL

EGERNFØRDE

FREDERIKSSTAD

^I Poppostenen 22
^{II} Danevirke 40
^{III} Istedløven 74

Biblioteket er en vigtig del af vores liv

Familien Hoffmann // Flensborg

»Biblioteket er en vigtig del af vores liv. Her sker altid noget, vi oplever og ser noget nyt frem for bare at sidde derhjemme.«

Brit Hoffmann, biblioteksbruger og mor til fire

Hele familien Hoffmann mødes ofte efter skole og arbejde på det store danske bibliotek i Flensborg. Nogle gange for at se film, et teaterstykke eller høre en koncert, andre gange for at låne bøger og lave lektier eller simpelthen bare for at hygge.

Biblioteket er en betydningsfuld del af Brit Hoffmanns liv. Her er hun kommet, siden hun var barn, og her er hun kommet med børnene hver uge, siden de var helt små.

»Biblioteket er en vigtig del af vores liv. Her sker altid noget, vi oplever og ser noget nyt frem for bare at sidde derhjemme,« siger Brit Hoffmann.

Et lyst og åbent kulturhus

Biblioteket ligger i Nørregade i Flensborg tæt på gågaden og havnen. Det officielle navn er Dansk Centralbibliotek for Syd-slesvig, men Adrian Hoffmann kalder det et kulturhus. Adrian er oprindeligt fra Berlin, men har med Brit giftet sig ind i det danske mindretal, og alle fire børn går i danske skoler.

»Hvis nogen spørger mig om, hvad mindretallet er, så vil jeg sende dem hen på biblioteket. Her er alle facetter,« siger han. Ifølge ham har de tyske biblioteker mest fokus på bøger.

»Den tyske opfattelse af kultur er mere smal og fastlåst, mens den danske er mere kreativ og nytænkende. Der er åbenhed over for nye ideer, og der er meget mere innovation,« siger han og fortsætter: »Det kommer til udtryk i et kulturhus som dette. Man kan se det på farverne og den åbne og lyse arkitektur.«

For Brit og Adrian betyder bibliotekets arkitektur meget. Ikke kun fordi det er gjort lyst og åbent, men også fordi det er inspirerende. »Nogle gange får jeg ideer til børneværelset,« siger Brit og peger hen på et læsehjørne, hvor nogle europaller er brugt til reoler.

»Designet er meget nordisk, let og med lyse farver,« siger hun, og Adrian supplerer: »Man føler sig hjemme. Det er som om, man er inviteret.«

En almindelig dag på biblioteket

Det er torsdag eftermiddag. Hele familien mødes på biblioteket efter arbejde og skole. Det gør de jævnligt, men især de to store, Svea og Kjeld, kommer ofte uden resten af familien.

»Jeg er nok på biblioteket en gang om ugen sammen med nogle klassekammerater for at lave gruppearbejde,« siger Svea, der går i 10.a på Duborg-Skolen, der ligger lige oven for biblioteket. Helt nøjagtigt 135 trappetrin er der op ad Marietrappen til Duborg-Skolen, der ligger højt oppe på det stejle bakke- og neddrag, der omkranser det centrale og vestlige Flensborg.

I øjeblikket arbejder Svea på sit semesterprojekt, hvilket betyder, at hun er ekstra meget på biblioteket for at finde den rigtige litteratur om emnet. Ud over at hente viden i biblioteket kan Svea også spørge medarbejderne i Forskningsafdelingen eller Den Slesvigske Samling med de ældgamle skrifter. Nogle af dem så gamle, at man skal have hvide bomuldshandsker på for at få lov til at røre ved dem.

»Det er rart og hyggeligt at være her,« synes Svea, der også sætter pris på, at biblioteket er så lyst, og at der er mange steder, de kan sidde og snakke og arbejde. Men Svea er ikke kun til det seriøse, hun elsker også at læse science-fiction og ungdomsromaner.

Lillebror Kjeld er ligeledes trofast gæst på biblioteket. »Jeg mødes også tit hernede med kammeraterne,« siger Kjeld, der går i 7.b på Gustav Johannsen-Skolen. Så hygger de i europallemøblerne i ungdomsområdet, og Kjelds favoritter er især fantasy og film.

Brit lader sig gerne inspirere af bibliotekets mange bøger om indretning, have, madlavning m.m., og hun har lånt alle bibliotekets havebøger indtil flere gange. Når Brit opholder sig på biblioteket, sidder hun gerne i et sofahjørne ved børnebøgerne og læser tidsskrifter, mens tvillingerne Erik og Zeldia snakker, finder bøger og leger.

**»Man føler sig hjemme.
Det er, som om man er inviteret.«**

Adrian Hoffmann, far til fire

DANSK CENTRALBIBLIOTEK FOR SYDSLESVIG

www.dcbib.dk

STEDET, HVOR DU MØDER ALT DET DANSKE

Et moderne biblioteksvæsen

Siden 1891 har Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig været en af de livlinier til den danske og nordiske kultur, der er nødvendige for at opretholde en levende danskhed i Sydslesvig. Ud over kerneopgaven med at være det danske mindretals bibliotek har biblioteket en række tilbud, der ikke blot henvender sig til det danske mindretal, men til enhver, der er interesseret i dansk og nordisk sprog og kultur.

Bibliotekets udlånssteder og bogbusser er indrettet som moderne danske folkebiblioteker og formidler udlån af bøger, tidsskrifter, aviser, spil, film og cd'er samt adgang til diverse danske online-services med bl.a. e-bøger og lydbøger. Biblioteket er en fuldt integreret partner i det danske og internationale bibliotekssamarbejde, hvilket bl.a. indebærer, at biblioteket agerer mellemlid for lån fra biblioteker i Danmark og resten af verden. Biblioteket er endvidere sekretariat for Folkeuniversitetet i Sydslesvig, som arrangerer foredrag, samt en sprogkursusafdeling, der løbende tilbyder dansk-kurser på alle niveauer.

Den fælles danske hukommelse

Ud over at fungere som et almindeligt folkebibliotek danner biblioteket også ramme om en meget betydelig og unik samling om hertugdømmet Slesvigs kultur og historie gennem 800 år: Den Slesvigske Samling. Samlingen, som har karakter af forskningsbibliotek, består af over 60.000 titler, hvoraf adskillige er digitaliseret. Flensborg Bibliotek er ligeledes hjemsted for Forskningsafdelingen, der fungerer som et dansk »landsarkiv« for Sydslesvig. På mere end en kilometer hyldemeter opbevares afleverede breve, protokoller, referater og andre papirer fra danskheden gennem 150 år. Her indsamles og registreres hele tiden nye arkivalier fra alle grene af mindretallet. Se fx dele af den omfattende billedsamling på arkiv.dk. Forskningsafdelingen er ikke kun opbevaring af arkivalier, men også et videnscentrum, som arbejder med bl.a. dybdegående forskning samt artikel- og bogudgivelser om landsdelens historie og kultur.

Fakta

- 4 udlånssteder, som omfatter
Flensborg Bibliotek
Slesvig Bibliotek
Husum Bibliotek
Fællesbiblioteket i Egernførde
- 2 bogbusser med et månedligt besøg hos fx danske skoler, børnehaver og private i landdistrikterne
- Den Slesvigske Samling
Forskningsafdelingen med arkiv
Dansk kurser
- Ca. 46 ansatte

DANSK CENTRALBIBLIOTEK
FOR SYDSLESVIG

SdU har
inspireret og
udviklet mig

Matti Ullrich // Flensburg

»SdU har inspireret og udviklet mig. Jeg får meget mere ud af en uge blandt andre unge i mindretallene end en uge i skolen.«

Matti Ullrich, formand for SdU's internationale udvalg

Det begyndte med lidt teater, og i dag rejser **Matti Ullrich takket være Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU) rundt i hele Europa for at mødes med unge fra andre europæiske mindretal.**

For ikke længe siden var Matti Ullrich en genert teenager. Nu er han 19 år og går i 3.g på Duborg-Skolen i Flensborg og bliver snart student. En stor del af hans tid går med at tage til mindretalstræf i blandt andet Moskva, Østrig, Ungarn, Bautzen i det østlige Tyskland, Tinglev i det allersydligste Jylland og snart til Albanien. Ofte er vi op mod 20 mindretal med tre-fire repræsentanter fra hvert, fortæller Matti.

Venner i hele Europa

Som 14-15-årig spillede han lidt teater i sin fritid og sad i elevrådet, hvor han stadig sidder, men ellers har foreningslivet ikke været ham. Lige indtil 1.g, hvor nogle fik ham overtalt til at tage med til Diversity Festival i Bautzen, hvor det sorbiske mindretal bor.

»Jeg vidste ikke helt, hvad det gik ud på, men et par af de 'gamle' fik mig med. De var altså kun et år ældre end mig,« siger Matti med et lille smil. I løbet af den sommer gik det op for ham, hvor vigtigt det er, at unge fra de europæiske mindretal mødes. Og rent personligt har det forandret ham.

»SdU har inspireret og udviklet mig. Jeg får meget mere ud af en uge blandt andre unge i mindretallene end en uge i skolen,« siger Matti og fortæller, at arbejdet i SdU også har bevirket, at han er blevet mere åben og meget bedre til at tale engelsk.

»Jeg er en mindretals-indvandrer, fordi mine forældre valgte, at de og deres børn skulle være en del af mindretallet.«

Matti Ullrich, formand for SdU's internationale udvalg

Samtidig er det internationale samarbejde med til at motivere ham i skolesammenhænge. »Mange af de andre, der er med, er på videregående uddannelser, og man ser automatisk lidt op til dem. For eksempel har jeg mødt én, der studerer fjernsynsproduktion, og det lød spændende, men jeg ved endnu ikke helt, hvad jeg vil efter studentereksamen,« siger Matti.

Mindretals-indvandrer

Som 14-årig kom han med i amatørteatret Det Lille Teater, der opfører deres stykker i den historiske villa Hjemmet. Det var her, det danske gymnasium Duborg-Skolen begyndte i 1920. Som 14-årig anede Matti ikke, at teaterforeningen hørte ind under SdU. Han troede, han bare var med i en interesseorganisation. SdU var for ham udelukkende en masse sportsforeninger. Det gik faktisk først rigtigt op for ham i 1.g, da han blev shanghøjet til SdU's internationale mindretalssamarbejde af et par lidt ældre kammerater fra SdU. I dag er han formand for SdU's internationale udvalg.

Lidt international kan man også kalde Mattis egen familie: Moren kommer fra Stuttgart, har studeret skandinavisk og boet i Sverige, men flyttede til Nordtyskland. Farens familie stammer fra Schlesien i Polen, dengang hørte området dog til Tyskland, og faren er opvokset i Harzen. En moster bor i Norge, nogle fætre i Sverige, og en lidt ældre halvsøster har boet ti år i Peru. Matti er ikke født ind i mindretallet.

»Jeg er en mindretals-indvandrer, fordi mine forældre valgte, at de og deres børn skulle være en del af mindretallet.«

Forbillede for andre mindretal

Når Matti mødes med unge fra de europæiske mindretal, sker det oftest på seminarer, hvor de udveksler erfaringer. »Det er meget multi-kulti, det er så fedt,« siger han.

»Gennem SdU kommer jeg ud og ser, hvor godt vi har det, og hvor meget støtte vi får i forhold til nogle af de andre mindretal,« siger Matti. Han fortæller, hvordan andre mindretal ofte ser det danske mindretal som et forbillede – og i hvert fald som en modsætning til forholdene for mindretallene eksempelvis på Balkan.

»Der har netop været nogle på besøg for at se, hvordan vi gør. For eksempel at vi har SdU som en paraplyorganisation for sports- og ungdomsforeningerne og for børne- og ungdomshusene,« siger Matti og fortæller, at noget af det, han

gør, når han kommer ud, er at fortælle, hvordan det danske mindretal har organiseret sig.

Senest er Matti blevet valgt til at være med i en arbejdsgruppe under Youth of European Nationalities, YEN, som er en organisation for mindretallenes organisationer.

Han var også med til Europeada, da der var europamesterskaber for mindretallene i fodbold i Sydtyrol. »Jeg heppede selvfølgelig på det sydslesvigske fodboldhold,« griner han.

Lige inden studentereksamen skal han til et seminar i Albanien. Det ligger godt nok midt i den skriftlige studentereksamen, men han kender allerede eksamensdatoerne, og det kan lige lade sig gøre.

SYDSLESVIGS DANSKE UNGDOMSFORENINGER (SdU)

www.sdu.de

FRITID MED INDHOLD

Idræt, kultur og pædagogik

Sydslesvigs danske Ungdomsforeningers (SdU) overordnede formål er at fremme det danske ungdoms- og idrætsarbejde samt styrke det folkelige arbejde i Sydslesvig.

Gennem idræt, kulturelle og pædagogiske tilbud skaber SdU oplevelser med indhold for medlemmerne. Med dette udgangspunkt gennemføres en lang række arrangementer. Disse foregår i forenings- og udvalgsregi, i spejder- og FDF-grupperne og i samarbejde med andre organisationer.

SdU er paraplyorganisationen for de danske idræts- og ungdomsforeninger i Sydslesvig. Foreningernes tilbud spænder vidt fra modelflyvning til de store idrætter fodbold og håndbold samt søsport. De mindre foreninger tilbyder mange forskellige kulturelle og kreative aktiviteter. Tilknyttet er også Dansk Spejderkorps i Sydslesvig (DSS), FDF Sydslesvig og Menighedernes Børne- og Ungdomsarbejde (MBU). Foreningerne har fra 10 og op til 1.000 medlemmer.

Fingeren på pulsen

SdU har 11 børne- og ungdomshuse, som er tredelte institutioner med en fritidshjems-, en fritidsklub- og en ungdomsafdeling. Institutionerne er karakteriseret ved en høj pædagogisk standard, hvor overordnede og individuelle målsætninger, koncepter og læreplaner danner arbejdsgrundlaget. Et hav af forskellige aktiviteter, tilbud, arrangementer og kolonier er med til at fremme børnenes udvikling, trivsel og glæde. Institutionernes madtilbud supplerer den kvalitative tilgang, ligesom forældresamarbejdet vægtes højt. Institutionernes praktiske realisering tager udgangspunktet i det enkelte barns, behov, interesser og forudsætninger.

Derudover står SdU for driften af kursuscentret Christianslyst, Spejdercentret Tydal, Aktivitetshuset i Flensborg, to haller og flere idrætsanlæg i hele Sydslesvig. SdU er en organisation i stadig fremdrift med tætte kontakter til Danmark, lokalsamfundet og det øvrige Europa.

Fakta

- 57 foreninger med i alt ca. 11.000 medlemmer
- 11 børne- og ungdomshuse
1 kursuscenter
1 spejdercenter
1 kulturhus
2 haller og flere idrætsanlæg
- 216 ansatte i alt – heraf 160 i børne- og ungdomshusene, hvor der er tilmeldt ca. 1.600 børn

Poppostenen fra ca. 3500 f.v.t. er en udvidet stendysse beliggende ved Hærvejen i Sydslesvig. Sagnet fortæller, at biskop Poppo af Slesvig døbte Harald Blåtand i den nærliggende Helligbæk omkring år 960. Stendyssen kaldes derfor også Dåbsstenen.

Sundhedstjenesten giver mig tryghed

Ursula Engel // Egernførde

»Jeg har altid været med i det danske mindretal.
Det er min identitet. Det er i mindretallet,
jeg hører hjemme.«

Ursula Engel, bruger af Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig

Ursula Engel blev født ind i mindretallet. Hun mødte sin mand i mindretallet, og deres tre børn har alle gået i danske skoler. Hun har siddet i byrådet for Sydslesvigsk Vælgerforening, SSW, kendt som mindretallets parti, og har været formand for den danske husmoderforening i Egernførde.

»Jeg har altid været med i det danske mindretal. Det er min identitet. Det er i mindretallet, jeg hører hjemme,« siger Ursula Engel.

En fyldt kalender

Hun bor på en stille villavej i Egernførde i det hus, hun sammen med sin mand og de tre små børn flyttede ind i i 1969. Dengang var der i alt 38 børn på den lille lukkede villavej. I dag er der mere stille.

Ursula, der foretrækker at blive kaldt Ulla, går hver dag en times tid for at holde sig i gang, ofte ned til fjorden, og at få en aftale med hende kræver en kalender.

»Nej, der kan jeg ikke, da skal jeg på studietur til Berlin med SSW i tre dage, og vi har en masse møder,« siger hun og fortsætter: »Nej, der skal jeg til Lübeck med Ældreklubben, og nej, der er basar i Husmoderforeningen.« Og ja, der er hele tiden noget. Haven passer hun også selv. Både børn og naboer har tilbudt at hjælpe, men nej tak. »Den vil jeg helst selv passe,« erklærer hun.

Blev spyttet på

Da Ulla var barn i 1940'erne, var det ikke let at være dansk i Sydslesvig. »Det var en kamp at være med i det danske. Vi blev spyttet på, og jeg blev mobbet.« Hun husker også, hvordan danskheden kunne skære familier midt over.

»Jeg har det stadig sådan, at det støder mig, hvis nogle i mindretallet taler tysk,« siger hun. Ulla fortæller, at hun i Husmoderforeningen altid har talt for, at medlemmerne skal vælge Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig fremfor de tyske tilbud.

»Vi skal bevare det danske og hele den omgangstone, vi har,« siger hun og er glad for, at forholdet til personalet i Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig er så personligt og fortroligt.

Om at kunne vælge det danske

Da Ursula og hendes mand fik det første barn – det var i 1958 – kom sundhedsplejersken på besøg hver måned. Det samme, da de fik andet og tredje barn. Og da Ursula og hendes mand blev ældre, begyndte de at gå til fodpleje ved Sundhedstjenesten, senere, da han blev syg, blev der brug for mere hjælp.

»Da han blev udskrevet fra sygehuset, huskede jeg at sige, at vi ville have Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig, ellers får man automatisk en tysk plejeordning,« siger Ursula.

»Jeg har fået god rådgivning på Sundhedstjenesten. Jeg har fået virkelig god hjælp, for de kender alle paragrafferne. Og det er vigtigt,« siger Ursula, der gerne ser, at flere får øjnene op for rådgivningen.

Henter tryghed

Hendes ældste bror, der er 85, har fået problemer med helbredet, og Ursula har netop rådet svigerinden til at ringe til Sundhedstjenesten for at få den rigtige rådgivning.

Selv har Ursula Engel også været ramt af svær sygdom, som da hun fik fjernet en tumor i hjernen i 2001 og i 2008 både fik en ny hjerteklap og en tredobbelt bypass, samtidig med at manden var syg.

»Jeg vil helst klare det selv,« indrømmer hun. Men Sundhedstjenesten giver mig tryghed. »Hvis jeg skulle nogle steder, kunne jeg bare ringe til dem, så tog de sig af min mand og gav ham også mulighed for at komme på aflastning, hvis jeg skulle være væk i flere dage,« siger hun.

Travlhed som livsform

Ud over at være med i Ældreklubben og stadig være aktiv i Husmoderforeningen sidder Ursula Engel i et udvalg, der er med til at rådgive kommunen om forholdene for handicappede. Ligesom hun er med i et humanitært udvalg i Slesvig.

»Jeg gider ikke sidde hjemme. Det kan jeg gøre, når jeg slet ikke kan mere,« siger Ursula Engel. »Jeg har altid haft travlt. Det har jeg det nok bedst med,« siger hun.

»Jeg vil helst klare det selv, men Sundhedstjenesten giver mig tryghed.«

Ursula Engel, bruger af Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig

DANSK SUNDHEDSTJENESTE FOR SYDSLESVIG

www.dksund.de

FRA FØRSTE TIL SIDSTE HJERTESLAG

Mission og historie

Dansk Sundhedstjenestes mission er at opretholde og fremme sundhedstilstanden i den sydslesvigske befolkning, i særdeleshed i den danske folkegruppe.

Det startede i september 1945 med en poliklinik, og siden er Sundhedstjenesten vokset med behovet og tilbyder sundhedsydelser for mindretallet i hele Sydslesvig.

Trivsel og aktiviteter

Sundhedstjenesten er i dag en moderne arbejdsplads med fokus på trivsel og udvikling. Den udbyder ydelser på fire områder: Skolesundhedstjeneste, hjemmepleje, plejecenter og sekretariat med ejendomsforvaltningen.

Skolesundhedstjenesten vejleder via et tværfagligt team af læger, socialrådgivere, sygeplejersker og tandpleje om sundhed, sygdom og hele familiens trivsel efter dansk forbillede.

Hjemmeplejen arbejder ud fra målet om »Længst muligt i eget hjem«, hvor borgere, der er svækket pga. sygdom, handicap eller andre omstændigheder, tilbydes hjælp og omsorg. Den arbejder efter tysk plejelovgivning, men i en dansk kulturel sammenhæng.

Dansk Alderdomshjem yder faglig sygepleje med fokus på nærvær, tryghed og respekt samt ikke mindst dansk tradition. Udover plejehjemspladser tilbyder centret aflastningspleje og rehabilitering i 74 boliger, der er omgivet af grønne arealer og god infrastruktur. Til centret er tilknyttet en kreds af aktive frivillige.

Sekretariat og ejendomsforvaltning er den første kontakt til Sundhedstjenesten. Her varetages administrationen for alle afdelinger og ejendomme herunder pensionistboligerne. Opgaverne er inden for personale og økonomi, klienttaler og afregning, udvalgsarbejde, booking og kommunikation, IT-support.

Fakta

- 135 medarbejdere
- Hjemmepleje
Fodpleje
Plejecenter
Skolesundhedspleje
Socialrådgivning
Sekretariat
- Kontorer/centre i
Flensborg
Læk
Hatsted
Slesvig
- Rekreationsophold i Danmark for børn og ældre

A man in a dark suit stands on a stone bridge in a town with colorful buildings. The man is smiling and looking towards the camera. The background shows a row of colorful buildings with gabled roofs, a blue railing, and a stone bridge over a canal. The sky is overcast.

SSF er et folkeligt fællesskab

Jörn Fischer // Frederiksstad

»I dag banker mit hjerte for Danmark.«

Jörn Fischer, formand for SSF Husum Amt

Jörn Fischer råbte »Dumme Dänen« efter de danske børn. Ikke bare som barn, men også som ung. Han havde altid hørt, at folk i mindretallet var dummere end tyskerne. I dag er han gift ind i det danske og gør gennem Sydslesvigsk Forening (SSF) en stor indsats for at samle mindretallet og fremme danskheden i Sydslesvig.

»Jeg voksede op med, at folk fra det danske mindretal var mærkelige, og at de danske skoler var ringere end de tyske,« siger Jörn. Han er 46 år og ansat ved politiet, hvor han efterforsker økonomisk kriminalitet. Og så er han gift med Sandra og har tre børn: tvillingedrenge på 12 og en pige på 15. Desuden er han formand for Sydslesvigsk Forening i Husum Amt og sidder i samarbejdsrådet for Husum Danske Skole.

Da Sandra og Jörn fik deres første barn, flyttede de tilbage til Frederiksstad, hvor begge deres forældre boede. Her begyndte problemerne: Sandra, der var vokset op som en del af mindretallet, ville have børnene i dansk børnehaven og skole. »Vores datter kom i tysk legestue og i tysk børnehaven. Det besluttede jeg,« erkender Jörn og fortæller, at det var begyndelsen på en hård kamp i ægteskabet.

Et halvt år inden datteren skulle begynde i skole, gik han med til at tage til et informationsmøde på den danske skole, Hans Helgesen-Skolen i Frederiksstad. I sidste øjeblik fortrød han, trak tilmeldingen til den danske skole tilbage og gennemtvang, at datteren blev skrevet op i den tyske skole. Krisen tog til.

Så kom dagen, da de skulle til informationsmøde på den tyske skole. »Det var så upersonligt og så ubehageligt. Bagefter sagde jeg til Sandra, at det var ok med den danske skole,« siger Jörn, der på det tidspunkt kun talte lidt dansk. Sandras svar var, at det var hans opgave at gå tilbage til skolelederen på den danske skole. Ydmyg bankede han på døren. »Da skolelederen åbnede og så, det var mig,« grinede han og sagde: 'Jeg vidste, du ville komme igen',« husker Jörn. Pigen blev meldt ind. Og Jörn gik i gang med at lære dansk og involvere sig i det danske foreningsliv.

»I dag banker mit hjerte for Danmark. Mange af vores tyske venner forstår det ikke og har taget afstand fra os, men de rigtige venner er blevet, og vi har mødt massevis af nye mennesker og også fået nye, nære venner. Livet i mindretallet er åbent, hyggeligt og ukompliceret,« synes Jörn og fortæller, at de mødes både i og uden for foreningerne.

Aktivt foreningsliv

Datteren har selv valgt, at hun vil bruge to timer hver morgen på at rejse op til det danske gymnasium i Tønder, hvor hun går i 1.g. Ved siden af er hun dansktalende turistguide og spiller lige som sin mor i det danske orkester i Frederiksstad. Hele familien er aktiv i de danske foreninger, blandt andet som medlemmer af den lokale danske kajakklub. For Jörn går det meste af tiden dog med hans frivillige arbejde for Sydslesvigsk Forening, hvis opgave er at formidle dansk sprog og kultur.

»Som medlem af det danske mindretal bliver man ikke automatisk medlem af Sydslesvigsk Forening. Man skal aktivt melde sig ind. SSF er et folkeligt fællesskab og danner rammen for de dansksindede i Sydslesvig,« siger Jörn.

Sindelaget

»Man bliver ikke bare dansk af at melde sit barn ind i en dansk skole. Man skal også mødes med andre dansksindede og være fælles om det danske sprog og den danske kultur,« siger han.

»Sydslesvigsk Forening sørger blandt andet for, at danske teaterforestillinger bliver opført i Sydslesvig, at der kommer danske bands, ensembler og kor til egnen, og at danske forfattere kommer og fortæller om deres bøger, ligesom foreningen også sætter aktuelle emner til debat.«

»I SSF formidler vi dansk kultur, og så samarbejder vi også omkring danskurser for hele familien. På lokalt plan står SSF overalt i Sydslesvig for mange arrangementer, hvor nye og gamle medlemmer kan mødes,« siger Jörn.

For ham at se befinder mindretallet sig i en forandringstid. »Der er dem med rødder i Danmark med familie tilbage fra før 1864, da Slesvig-Holsten hørte under den danske konge. Og så er der generationen, der kom til efter Anden Verdenskrig,« siger Jörn og fortæller om den gruppe af tyskere, der har valgt og vælger danskheden til.

»De går helhjertet ind i det danske. Danser om juletræet, spiser risalamande, har Dannebrog på bordet og synes, at det er vigtigt at tale dansk. Det er den mest aktive gruppe i mindretallet,« siger Jörn.

»Den tredje gruppe er de moderne og ofte veluddannede. De er måske ikke i første omgang så interesserede i det danske foreningsarbejde, men ser sig mere som globale borgere, der vælger dansk skole til deres børn, fordi de føler, det er naturligt i et grænseland,« siger Jörn og fortsætter: »Det er vigtigt, at vi også når den gruppe og giver dem lyst til at engagere sig i vores foreningsarbejde.«

»SSF er et folkeligt fællesskab og danner rammen for de dansksindede i Sydslesvig.«

Jörn Fischer, formand for SSF Husum Amt

Paludanushuset i Prinsensgade i Frederikstad er opført i 1637. Huset er i dag et af SSF's 40 forsamlingshuse i Sydslesvig.

SYDSLESVIGSK FORENING (SSF)

www.syfo.de

DANSK KULTUR OG IDENTITET

Indbegreb af danskhed

Afstemningsnederlaget i 1920, hvor Sydslesvig ikke kom hjem til Danmark men forblev tysk, var startskuddet til dannelsen af Den slesvigske Forening, der efter 1945 blev til Sydslesvigsk Forening (SSF).

For mange danske i Sydslesvig er SSF indbegrebet af selve danskheden syd for grænsen. I SSF's selvforståelse er den nationale egenart i høj grad synlig i dansk kunst og kultur, og derfor er det en af foreningens vigtigste opgaver at give de danske sydslesvigere adgang hertil. Foreningen tilbyder omkring 100 klassiske og moderne arrangementer om året med danske kunstnere. Noget for enhver smag – fra traditionelle koncerter med Sønderjyllands Symfoniorkester over eksperimenterende teatergæstespil, jazz, rytmisk musik, solo- og korsang til film og foredrag samt børneteater. I samarbejde med foreningens folkelige fagudvalg og amtsorganisationer planlægges, informeres om og gennemføres arrangementerne.

Centralt i foreningens virke står også de danske årsmøder. Ved de omkring 40 arrangementer, som hvert år finder sted i løbet af en weekend i maj eller juni under deltagelse af både danske og tyske politikere, involveres alle mindretallets foreninger og institutioner.

Kultur- og mindretalspolitik

SSF varetager – delvist i samarbejde med mindretallets politiske parti (SSW) – det danske mindretals kultur- og mindretalspolitiske interesser. På Christiansborg har SSF således sit eget informationskontor.

I Mindretalsrådet samarbejder SSF med de andre nationale mindretal i Tyskland og har fået etableret et mindretalssekretariat under forbundsindenrigsministeriet i Berlin. I DialogForumNorden samarbejder SSF med danske, tyske og frisiske foreninger og institutioner i det dansk-tyske grænseland. På europæisk plan er SSF aktiv via FUEN (Federal Union of European Nationalities).

Fakta

- 40 forsamlingshuse
100 ældreboliger
Danevirke Museum ved Slesvig
Lejrskolen Skipperhuset i Tønning
- Ca. 14.000 medlemmer
- Ca. 40 ansatte

Valdemarsmuren fra det 12. århundrede er en del af voldkomplekset Danevirke, som er Nordens største fortidsminde og indtager en central plads i Danmarks historie. De 30 kilometer volde i området omkring fjorden Slien er opført, ombygget og ændret i tiden fra ca. 450 og frem til ca. 1200.

Skoleforeningens institutioner præger for livet

Familie Bazyar // Flensborg

»Mindretallet er en del af min identitet.
Jeg er opvokset med det, og det er her,
jeg føler mig hjemme.«

Esther Bazyar, mor til to børn i danske dagtilbud

Godt job og bolig i Hamborg var ikke nok. Esther Bazyar havde et ønske om, at familiens to børn skulle vokse op i det danske mindretal. Derfor pendler hendes mand, Thorsten Bazyar, nu frem og tilbage mellem Hamborg og Flensborg og er ved at lære dansk.

»Mindretallet er en del af min identitet. Jeg er opvokset med det, og det er her, jeg føler mig hjemme,« siger Esther Bazyar.

Hun sidder ved spisebordet i det store køkken-alrum i huset i Adelby tæt på Flensborgs bymidte. Anouk på to år er i dansk vuggestue, mens Ida på fem år er i dansk børnehave. Børnenes far, Thorsten, som er ingeniør, er på arbejde i Hamborg og kommer først hjem fredag aften.

Esther er uddannet kandidat i sprogvidenskab, nordisk filologi og pædagogik og arbejdede tidligere som kommunikationskonsulent og eventmanager, men kan ikke finde arbejde inden for faget i Flensborg. Derfor er hun begyndt at læse til pædagog i Aabenraa og håber, at hun får job i en af mindretallets børnehaver eller vuggestuer, når hun er færdig.

En hverdag med to sprog

Det er ikke tilfældigt, hvornår parret taler tysk, og hvornår de taler dansk med børnene. Esthers baggrund som filolog og pædagogstuderende gør, at hun er meget bevidst om, at børnene ikke får blandet sprogene sammen. De har valgt at tale det, der hedder situationsbestemt dansk med børnene.

»Skoleforeningens institutioner præger for livet. Det er især her, de udvikler deres identitet som en del af det danske mindretal.«

Esther Bazyar, mor til to børn i danske dagtilbud

»Om morgenen, når vi gør klar til at komme i vuggestue og børnehave, taler vi dansk. Først når børnene kommer hjem igen om eftermiddagen og træder ind i huset, taler de tysk,« siger Esther og fortsætter: »Det er i børnehaven og i vuggestuen, de bliver præget af dansk sprog og kultur. Skoleforeningens institutioner præger for livet. Det er især her, de udvikler deres identitet som en del af det danske mindretal.«

Fra Før til Flensborg

Esther er vokset op på vadehavsoen Før og har gået på øens danske skole, Vyk Danske Skole, hvor de var omkring 15 elever.

Vyk Danske Skole har elever fra 1. klasse til 8. klasse, hvor 1. klasse i Tyskland svarer til 0. klasse i Danmark. Efter 8. klasse

må eleverne ligesom eleverne fra øen Sild flytte til Flensborg, hvor de bor på Skoleforeningens kollegium og går på Duborg-Skolen, men det ønskede Esthers forældre ikke, at deres børn skulle. Derfor flyttede hele familien til Flensborg, da hun var 13 år.

»På Før var vi tre i min klasse, men da vi flyttede, kom jeg ind i en klasse med knap 30 elever. Jeg havde aldrig tidligere været sammen med så mange jævnaldrende. Det var dejligt,« husker Esther.

Thorsten kommer også fra Flensborg. Men da de mødtes, boede Esther i Hamborg, og han boede i Düsseldorf. De kendte ikke hinanden, før Esther tilfældigvis fik køreløjighed

hos Thorsten. Da de fik børn, havde Thorsten ikke noget valg: »Jeg insisterede på, at vores børn skulle vokse op i mindretallet, og det gik han med til,« siger Esther med et glimt i øjet. De flyttede ind i huset i Flensborg i 2015, og Thorsten har valgt at pendle, indtil han finder det rigtige job i Flensborg.

Som at komme hjem

»Jeg længtes efter Sydslesvig. Jeg længtes efter det fællesskab, jeg er opvokset i,« siger Esther og forklarer sin motivation for at flytte tilbage: »Mine børn skulle også have mulighed for at nyde godt af mindretals-miljøet i grænselandet.« Det er helt naturligt for Esther at leve med flere kulturer. Når nogen spørger Esther, om hun er dansk eller tysk, undrer hun sig derfor og tænker: »Hvorfor spørger de?«

»Vi er dansksindede, uden at have historiske rødder tilbage til Danmark. Min mor er tysk, og min far er perser. De valgte det danske for os, derfor er jeg en del af det danske mindretal i Sydslesvig. Jeg har flere kulturer i mig,« siger hun og beskriver følelsen af at være kommet til Flensborg sådan: »Det er som at komme hjem.«

Siden børnene blev født, har hun sunget danske børnesange med børnene. »Dansk er et følelsessprog for mig. Det er grunden til, at jeg føler mig så tæt knyttet til det,« siger hun.

DANSK SKOLEFORENING FOR SYDSLESVIG

LÆRING OG UDVIKLING FOR LIVET – I ET DANSK FÆLLESSKAB

En forældrestyret forening

Det danske skolesystem i Sydslesvig, som vi kender det i dag, tager udgangspunkt i grænsedragningen i 1920. Dengang oprettede en gruppe dansksindede forældre en dansk skoleforening i Flensborg. Den havde til formål at sikre dansk skolegang for børnene i det danske mindretal.

I Dansk Skoleforening for Sydslesvig er det medlemmerne, dvs. forældrene, der sætter rammerne for indhold, struktur og udvikling. De vælger foreningens styrelse og Fællesrådet, som er de to styrende organer. Derigennem sikres, at det enkelte medlem i foreningen har størst mulig indflydelse på Skoleforeningens beslutninger.

Skoleforeningen driver ikke værdineutrale sprogskoler. Det er foreningens mål at udvikle børnenes bevidsthed om, at de er en del af et dansk fællesskab. Et valg af de danske institutioner indebærer derfor, at man tilslutter sig mindretallet som helhed. Det er samtidig vigtigt at dygtiggøre børnene til at begå sig i en tysk hverdag. Skoleforeningens institutioner er underlagt tysk lovgivning, og eksaminerne er fuldt anerkendt både i Tyskland og i Danmark.

Læring og udvikling

Skoleforeningens primære opgave består i at sikre mindretallets børn og unge læring og udvikling. De danske dagtilbud og skoler udgør en vigtig søjle i det danske liv i Sydslesvig. De er privatdrevne institutioner og løser den samme opgave for mindretallet, som de offentlige institutioner gør for flertallet.

Dagtilbuddet er et af barnets første sociale mødesteder uden for familiens rammer. Det er også her, barnets familie for første gang indgår i et større forpligtende fællesskab. Hverdagen skal opleves som tryk og udviklende med »det fælles ansvar« i centrum. Skolernes mål er at sikre børn og unge i mindretallet læring og forberede dem til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og demokrati. Skolerne bidrager i samarbejde med forældrene til elevernes faglige, sproglige, kulturelle og demokratiske dannelse samt alsidige personlige udvikling.

www.skoleforeningen.org

Fakta

- 57 dagtilbud
- 45 skoler
- 2 lejrskoler
- 1 børnehavekoloni
- 1 ungdomsskole
- 1 højskole
- 1 ungdomskollegium
- Pædagogisk Psykologisk Rådgivning
- Ferierejser og elevudveksling
- Voksenundervisning
- Center for Undervisningsmidler
- Ca. 1500 ansatte

Dansk Skoleforening
for Sydslesvig e.V.

SSW er en ligeværdig politisk aktør

Christian Andresen // Kappel

»SSW er en ligeværdig politisk aktør i Sydslesvig.«

Christian Andresen, formand for SSW Kappel

S ydslesvigsk Vælgerforening (SSW) er mindretallets parti og sidder med i delstatsparlamentet. I partiet er der flade strukturer, så den lokale formand for SSW i Kappel kan få fat på de delegerede, når der er brug for dem. SSW bliver hørt både lokalt og i delstaten, siger han.

Christian Andresen er friser. Han har aldrig gået i dansk skole, men har stemt på SSW, siden han fik stemmeret. Partiet blev stiftet i 1948 af det danske og det frisiske mindretal i fællesskab.

»Jeg er opvokset med frisisk, plattysk og højtysk,« siger han på tysk. Det danske undgår han helst, når han skal udtrykke sig præcist. »Men jeg ved godt, det er noget pjat, for når jeg er i Danmark, taler jeg dansk,« griner han.

Han har været medlem af SSW i over 20 år og aktiv siden 2011. Dengang havde SSW i Kappel 35 medlemmer, i dag er der 43. I 2013 gik SSW fra to til tre pladser i byrådet, og Christian kom ind.

»Vi har en praktisk og målrettet tilgang til politik,« siger Christian. »De andre partier i byrådet værdsætter vores mening og trækker på vores erfaringer. SSW er en ligeværdig politisk aktør i Sydslesvig,« siger Christian.

Rummeligt parti

SSW stiller udelukkende op i Sydslesvig og er som udgangspunkt det danske og det frisiske mindretallets parti, men får mange stemmer fra folk uden for mindretallene. Ved sidste landdagsvalg fik partiet omtrent 50.000 stemmer. Selv hvis

»Vi er i øjenhøjde med borgerne, og vi er kendt for at tage ansvar.«

Christian Andresen, formand for SSW Kappel

samtlige medlemmer af mindretallet over 16 år stemte på SSW, ville partiet højst kunne opnå 35.000 stemmer. SSW har tre medlemmer i Landdagen. Derudover har de langt over 200 pladser i de sydslesvigske amts- og byråd.

»Selvfølgelig fører vi også mindretalspolitik. På EU-plan får SSW stor ros for sin indsats på dette område. Sydslesvig er på en måde en rollemodel for mindretalspolitikken i Europa. Men vi fører i lige så høj grad politik for regionen og hele delstaten. For hvis vi forfølger de ting, der kommer alle borgere til gode, inkluderer det jo også mindretallene.« siger Christian.

Han tror, at når så mange uden for mindretallene stemmer på SSW, skyldes det blandt andet partiets nordiske tilgang til politik. »Vi er i øjenhøjde med borgerne, og vi er kendt for at tage ansvar,« siger han.

»Der sker meget i Norden, der også kan gavne os, og derfor forsøger SSW at implementere noget af den nordiske tankegang i Sydslesvig,« siger Christian og fremhæver konsensus og nærdemokrati som noget særligt nordisk.

Nordisk tilgang

Det er vigtigt for Christian Andresen, at partimedlemmerne ikke bare bliver hørt, men også får indflydelse. »Vi er ikke bare stemmekvæg. Jeg kan for eksempel ringe direkte til vores repræsentanter i Slesvig-Holstens landdag (forbundslandets parlament), når jeg har brug for dem,« siger han.

Christian Andresen er glad for de nordiske omgangsformer i mindretallet. »Vi er mere åbne og mere socialt tolerante. For eksempel siger vi alle 'du' til hinanden. Alligevel oplever jeg, at vi tit omgås hinanden mere respektfuldt end tyskerne, der siger 'De'.«

Også indholdsmæssigt orienterer SSW sig politisk efter den samfundsmæssige udvikling i Norden og bestræber sig på at give politikken i den nordtyske delstat Slesvig-Holsten nye impulser fx i arbejdsmarkeds-, social- og uddannelsespolitikken.

Eksempelvis kan Tyskland lære af Danmark i forhold til ligestilling mellem mænd og kvinder og mulighederne for arbejdsdeling i parforhold. SSW gør derfor en stor indsats for en nystrukturering af arbejdsmarkedet og etableringen af et tilstrækkeligt antal pladser i børneinstitutioner.

Ud over at være formand for SSW i Kappel, der er en af de østligste byer i Sydslesvig, er Christian også næstformand for Sydslesvigs Forening (SSF). Han er uddannet snedker og kok, men har også været handelsrejsende. I dag er han pensionist.

Christian Andresen deltager, såvidt muligt, i alle typer arrangementer i Sydslesvig – både i mindretals- og flertalssammenhænge. »Det er vigtigt at være synlig i det offentlige billede. Det er også en måde at blive hørt på,« siger Christian Andresen.

SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING (SSW)

www.ssw.de

FOR OS I SYDSLESVIG

SSW – for os i Sydslesvig

Sydslesvigsk Vælgerforening (tysk: Südschleswigscher Wählerverband, SSW) er det danske mindretals og de nationale friseres politiske parti i Sydslesvig.

SSW's politik orienterer sig efter den samfundsmæssige og politiske udvikling i Norden. På den måde giver partiet politikken i den nordtyske delstat Slesvig-Holsten vigtige nye impulser – fx inden for arbejdsmarkeds-, social- og uddannelsespolitikken.

Politik tæt på borgerne

SSW står for et nærdemokrati, som det findes i de nordiske lande: Politiske beslutninger skal træffes så tæt på borgerne som muligt, så borgerne får mulighed for at have indflydelse på politikken. På dette grundlag går SSW ind for, at menneskene i regionen skal have chancen for at finde arbejde og leve et godt liv i området.

Det danske mindretal har været repræsenteret i det slesvig-holstenske delstatsparlament siden 1946. Fra 1971 til 1996 sad Karl Otto Meyer i Landdagen som SSW's »en-mands-gruppe«. Hans konsekvente kamp for demokratiske værdier har gjort SSW kendt langt ud over Slesvig-Holstens grænser. I valgperioden 2017-2022 er SSW repræsenteret i Landdagen med tre medlemmer: Lars Harms, Flemming Meyer og Jette Waldinger-Thiering.

SSW er også en stærk politisk faktor på kommunalt plan i Sydslesvig. I landets nordlige kommuner opnår partiet delvist over 20 % af stemmerne til amtsråds- og kommunerådsvalg. Efter medlemstal er SSW med sine ca. 3.500 medlemmer det tredjestørste parti i Slesvig-Holsten.

Fakta

- Sekretariater i
Flensborg
Husum
Slesvig
Bydelstorp
- Ca. 3.500 medlemmer
- 7 ansatte i landsforbundet
4 ansatte i landdagsgruppen
Ca. 200 kommunalpolitikere
3 landdagsmedlemmer

Kirken giver os samhørighed

Susanne og Jørg Braun // Flensborg

»Da jeg selv var ung, syntes jeg, at der kun sad gamle mennesker i kirken.«

Susanne Braun, aktiv i Sct. Hans Kirkens menighed

Spaghetti-gudstjenester, udflugter, børne- og ungdomsarbejde og masser af samvær. Susanne og Jørg Braun betegner kirkelivet som en vigtig og betydningsfuld del af det danske mindretal. Ifølge Jørg Braun, som er formand for menighedsrådet ved Sct. Hans Kirke i Flensborg, er mindretallet ufuldkomment, hvis livet kun består af idræt og kulturelle tilbud.

Da Susanne og Jørg i sin tid blev kærestepar, boede Susanne i Odense lige ved siden af kirken. Og når Jørg kom på besøg i weekenderne, gik han med hende i kirke søndag morgen.

Susanne og Jørg blev hr. og fru Braun og fik to børn. Siden kærestetiden har kirken været deres fælles omdrejningspunkt. Tro og kirke var ganske vist ikke en del af Susannes opvækst. Alligevel ville hun gerne konfirmeres, og siden da har hun været tilknyttet kirken. I dag går parret i kirke hver søndag, hvis det er muligt – enten hjemme eller der, hvor de er.

Kirkeliv for børn og unge

Noget af det, som parret har arbejdet for, er at få et børne- og ungdomsarbejde i gang.

»Da jeg selv var ung, syntes jeg, at der kun sad gamle mennesker i kirken,« siger Susanne. Derfor har parret været med til at få en juniorklub i gang ved Sct. Hans Kirke. Andre kirker har for eksempel babysalmesang eller spaghetti-gudstjenester eller noget helt tredje.

De seneste 21 år har Susanne sammen med præsten stået for sognets juniorkonfirmander. Men de arbejder også på at få de

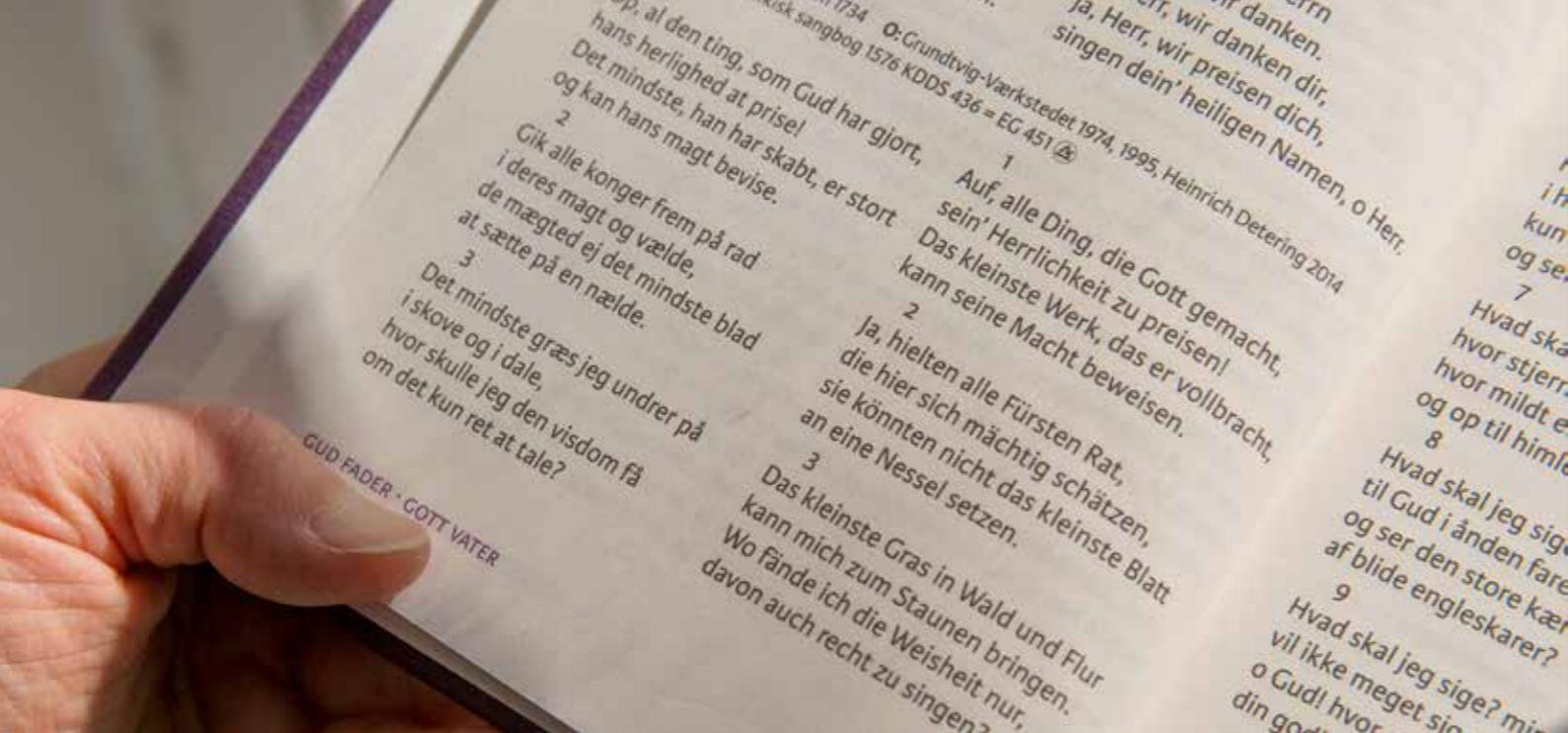
unge mere involveret. Det sker blandt andet ved, at konfirmanderne bliver bedt om at læse ind- og udgangsbøn ved gudstjernerne. Og nogle af dem får efter konfirmationen fritidsjob som kirketjenere.

»Vi mistede ofte børnene efter konfirmationen og så dem ikke igen, før de skulle giftes,« siger Susanne og nævner i denne sammenhæng projektet Ten Sing, der er et sydslesvigsk fælleskirkeligt tilbud til unge i alderen mellem 13 og 19 år, der brænder for at lave teater, synge, danse eller spille.

Sprog-kakofoni

Ikke langt fra den danske Sct. Hans Kirke, der mest minder om en muremestervilla, ligger Adelby Kirke. I det sydøstlige hjørne af Flensborg. Den hvidkalkede kirke er en typisk dansk landsbykirke. Selve kirkeskibet er fra år 1080. I 1726 fik kirken et tårn. Dengang hørte hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg under den danske trone, men i 1864 blev området tysk, og i dag er Adelby Kirke en tysk sognekirke. Menigheden i Sct. Hans Kirke bruger den dog flere gange årligt, når der er store begivenheder som bryllupper, konfirmationer og begravelser.

Susanne og Jørgs datter, Anne Marie, blev sidste sommer gift med Cevin, der har en tysk baggrund. Vielsen foregik netop i Adelby Kirke. »Vielsen var på dansk, men talen var en blanding af dansk og tysk, og vi sang efter den dansk-tyske salmebog,« siger Susanne og viser en salmebog, hvor salmerne på den ene side står på dansk og på den anden side på tysk. På den måde kan alle synge salmerne på deres modersmål. »Ordene passer på melodien, men trykket i ordene og rytmen er forskellig,« siger hun.

Driver skuden frem

For parret udgør kirken et vigtigt fællesskab i mindretallet. Sammen med andre fra menigheden satte Jørg og Susanne sidste år nyt køkken op i kirken. Susanne styrer også kirkens hjemmeside og Facebookside.

»Man må yde det, man kan, og vi gør tingene sammen, fordi vi kan lide både at være sammen og at gøre noget for kirken,« siger Susanne. Og Jørg supplerer: »Kirken giver os samhørighed. Vi mødes cirka en gang om måneden over en kop kaffe efter gudstjenesten, det styrker fællesskabet.«

Hvert år arrangerer menighedsrådet udflugter – både sammen med nabo-menighedsrådet samt den lokale afdeling af kulturforeningen Sydslesvigsk Forening.

»Vi laver altid vores ture så billige, at alle kan være med. Vi har al mad, tallerkener, bestik og drikkevarer med hjemmefra,« siger Jørg, og Susanne fortæller, at det også er en måde at få de unge med. »Gennem vores arrangementer er vi med til at formidle dansk kirkekultur,« siger Jørg.

**»Kirken giver os samhørighed.
Vi mødes cirka en gang om måneden
over en kop kaffe efter gudstjenesten,
det styrker fællesskabet.«**

Jørg Braun, formand for menighedsrådet i Sct. Hans Kirken i Flensborg

DANSK KIRKE I SYDSLESVIG (DKS)

VI GØR FOLKEKIRKEN LIDT STØRRE

Ordets forkyndelse på dansk

Dansk Kirke i Sydslesvig er paraplyorganisationen for 30 danske menigheder i Sydslesvig. Foreningen virker i tilslutning til Danske Sømands- og Udlandskirker (DSUK). Organisationens formål er ordets forkyndelse på dansk, folkekirkelig vis iblandt dem, som regner sig til det danske mindretal. Det biskoppelige tilsyn har biskoppen over Haderslev stift.

Den danske Menighed i Flensborg blev oprettet i maj 1921, fordi man efter afstemningen i 1920 ikke kunne blive enig med den tyske kirke om en ordning for de dansk-sindede. Hermed blev en længe ønsket mulighed for menighedsarbejde i Sydslesvig med ordets forkyndelse på dansk realiseret. Helt tilbage i 1542 havde den lutherske kirkeordning for hertugdømmerne nemlig forordnet tysk kirkesprog op til nærmest præcist det sted, hvor grænsen går i dag, selvom folkesproget dengang og lange tider derefter var dansk. Eneste officielle undtagelse var Helligåndskirken i Flensborg, hvor der blev prædikeret på dansk siden 1588.

Fra børnesalmesang til ældreeftermiddage

Efter 1921 opstod en række danske prædikesteder i omegnen af Flensborg, men også i Slesvig og så langt væk som Ladelund og Tønning. Langt flere kom til, da mindretallet oplevede en enorm tilstrømning efter 1945. I 1959 blev menighedsarbejdet organiseret mere fast i Dansk Kirke i Sydslesvig. 1968-69 fik foreningen en aftale med den tyske landskirke om bl.a. sognekirkernes brug til danske gudstjenester. Forholdet til den tyske kirke var blevet bedre og må i dag betegnes som særdeles godt. I Flensborg omfatter det nære samarbejde alle kristne konfessioner.

I 14 egne kirkebygninger og rundt omkring i skole- og forsamlingshuskirker foregår der foruden gudstjenesterne med dåb, konfirmation, vielser og begravelser et stort kirkeligt arbejde med alt fra både børnesalmesang til ældreeftermiddage og fra koncerter til arrangementer for dagtilbudsbørn og skoleelever. Forholdet til Den Danske Folkekirke er nært og godt. Støtten har været enorm. Samtlige 22 præstestillinger er fx finansieret af Danmark, mens den øvrige daglige drift påhviler de lokale menigheder.

www.dks-folkekirken.dk

Fakta

- 30 danske menigheder med ca. 60 prædikesteder
- Ca. 6000 medlemmer
- Ca. 38.000 kirkegængere ved ca. 1.200 gudstjenester per år
- 21 præster og 1 provst
Kirkekontor med forretningsfører og 3 medarbejdere

A man with short blonde hair, wearing a maroon crew-neck sweater over a light blue collared shirt and blue jeans, stands with his hands in his pockets in front of a traditional brick house with a thick thatched roof. The house has several white-framed windows and a small arched window in the gable. The scene is set outdoors on a grassy area under an overcast sky.

Friserne bidrager med en global forståelse

Ilwe Boysen // Risum-Lindholm

Ilwe Boysen er friser. Han er 29 år og uddannet bygningskonstruktør, men i dag forretningsfører for Friisk Foriining i Sydslesvig. »Det er noget særligt at være friser. Det er en helt egen kultur og mentalitet,« siger Ilwe Boysen.

Ilwe Boysen arbejder i den frisiske forenings forvaltning i Bredsted i Nordfrisland. Det er den vestlige del af Sydslesvig, der strækker sig fra den danske grænse i nord til Ejderens udløb i Vadehavet i syd.

Her bor omkring 10.000 frisere. De har deres eget sprog, men de taler ikke samme dialekt. Der er forskel på den form for frisisk, der bliver talt på øen Sild, den man taler på øen Før, og så den man taler på fastlandet. Faktisk er der ni forskellige frisiske dialekter alene i Nordfrisland. Længere mod syd ligger Østfrisland, og krydser man grænsen til Holland kommer man ind i Vestfrisland.

»Frisere udtrykker sig på en anden måde end danskerne og tyskerne. Vi har ikke så mange ord, som man har på tysk, heller ikke så mange som på dansk,« siger Ilwe og forklarer, at nuancerne i sproget kommer frem ved, at ordene bliver udtalt på forskellig måde.

Hjemstavn

Ilwe Boysen og hans kone, Eyla Boysen, er flyttet fra Danmark tilbage til Nordfrisland. »Det er her, vi gerne vil stifte familie,« siger Ilwe og fortæller, at hans forældre indvandrede til Nordfrisland for omkring 1300 år siden.

»Jeg har følelsen af, at jeg skal være her, og at det er rigtigt, det jeg gør.«

Ilwe Boysen, forretningsfører for Friisk Foriining

»Jeg har følelsen af, at jeg skal være her, og at det er rigtigt, det jeg gør,« siger han. Ilwe opgav sit job som bygningskonstruktør i et arkitektfirma i Sønderborg for at blive forretningsfører for Friisk Foriining.

Dansk-frisisk alliance

Han har altid talt frisisk med sine forældre. Dansk lærte han først i børnehaven og skolen. Og det var i fjernsynet og hos kammeraterne, han mødte det tyske sprog. Lige fra Ilwe var helt lille, har Friisk Foriining været en stor del af hans liv. Og grunden til, at han søgte jobbet som forretningsfører for foreningen, var, at han gerne vil være med til at bevare det helt særlige, der er omkring det frisiske mindretal.

Friisk Foriining og dermed friserne er tilknyttet det danske mindretal. Lige efter Anden Verdenskrig begyndte friserne og danskerne i Sydslesvig at arbejde tæt sammen. De stiftede blandt andet Sydslesvigsk Vælgerforening, SSW, for at varetage de fælles politiske interesser.

Dansk Skoleforening for Sydslesvig tilbyder frisisk på flere af de danske skoler i Nordfrisland. Risum Skole er dog den eneste skole, hvor frisisk er undervisningssprog side om side med dansk og tysk. Denne skole er også en del af Dansk Skoleforening for Sydslesvig.

»Det er naturligt, at Friisk Foriining arbejder sammen med det danske mindretal, fordi vi har meget tilfælles,« siger Ilwe og tilføjer med et grin, at danskerne også spiser grønlangkål. Ligesom friserne. De arrangerer hvert år i begyndelsen af februar grønlangkålsspising med hamburgerryg, flæsk og pølser.

»Friserne bidrager med en global forståelse for, at noget ikke behøver at være forkert, bare fordi det er anderledes.«

Ilwe Boysen, forretningsfører for Friisk Foriining

Global forståelse

Blandt de ting, som Ilwe fremhæver, er, at hverken friserne eller danskerne har det hierarki, som han finder typisk tysk.

Han lægger vægt på, at Friisk Foriining ikke må være en »Folkedanserklub«. Når foreningen holder seminarer, er emnerne valgt ud fra, at friserne lever i et globaliseret samfund.

»Jeg oplever tit, at friserne bidrager med en global forståelse, måske fordi vi har en anden tilgang. Vi er vokset op med en mentalitet, sprog og kultur, der adskiller sig fra flertallets. Derfor har vi en forståelse for, at noget ikke behøver at være forkert, bare fordi det er anderledes,« siger Ilwe og fortsætter:

»Jeg mener, at det giver os en mere åben tilgang til fremmede. Det kan være i forhold til andre minoriteter, men også bare i forhold til at tage på ferie i Italien og kunne sætte sig ind i andres vilkår.«

Hjertesprog

Frisisk er for Ilwe hans hjertesprog, men selv om han først lærte dansk og tysk i børnehaven, så behersker han i dag ud over frisisk, dansk og tysk også plattysk og engelsk. »Men sønderjysk, kan jeg ikke,« erkender han, selv om han fortæller, at mange ord går igen i grænseregionens sprog.

FRIISK FORIINING

OUERDÅT WE FRASCH SAN

Friserne

Det frisiske mindretal er et af de fire anerkendte nationale mindretal i Tyskland. I Nordfrisland inklusive Helgoland taler cirka 10.000 mennesker det frisiske sprog. Omtrent dobbelt så mange har passivt kendskab til frisisk. Sproget, der også tales af 350.000 personer i det nederlandske Vestfrisland og af 2.000 mennesker i det østfrisiske Saterland, er friserenes vigtigste fællesnævner. Det frisiske mindretal har – ligesom det danske – ret til beskyttelse og støtte i henhold til artikel 5 i Slesvig-Holstens landsforfatning. Loven for frisisk sprog og kultur sikrer siden 2004 friserenes rettigheder i offentligheden og fastslår retten til at bekende sig til den frisiske folkegruppe. Frisergremiet er siden 1988 det frisiske mindretals direkte forbindelse til de politiske beslutningstagere i den slesvig-holstenske landdag. Derudover har friserne siden 2005 et kontaktudvalg ved forbundsregeringen.

Friisk Foriining

Omkring 600 medlemmer er organiseret i foreningen Friisk Foriining. På grund af friserenes selvstændige sprog og kultur betragter Friisk Foriining det frisiske mindretal som eget folk og etnisk-autochthon mindretal i Tyskland lige som sorberne i Lausitz. Foreningens hovedmål er at bevare og fremme frisisk sprog og kultur. Friisk Foriining begyndte efter 1945 et tæt samarbejde med det danske mindretal. I 1948 blev Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) grundlagt af danskere og friserer for at varetage fælles politiske interesser. Gruppeformanden for SSW, der er én af tre repræsentanter for SSW i den slesvig-holstenske landdag, er friser. Sydslesvigsk Forening, landet Slesvig-Holsten og amtet Nordfrisland støtter foreningen med institutionelle midler.

Foreningen organiserer bl.a. frisiske fritids- og ungdomsarrangementer og samarbejder på skoleområdet med Skoleforeningen, som tilbyder frisisk-undervisning på flere skoler og står for den eneste skole, hvor frisisk anvendes som undervisningssprog på lige fod med dansk. Friisk Foriining arrangerer også rejser til andre sprogminoriteter i Europa og tilbyder hvert år en frisisk efterårshøjskole. I et andet projekt produceres der hver dag nyheder på frisisk, som er tilgængelige på nettet under www.friiskforiining.podspot.de. Siden 2006 arrangerer Friisk Foriining hvert andet år en europæisk filmfestival for spillefilm på mindretalssprog i Husum.

www.friiske.de

Fakta

- For over 2000 år blev friserne nævnt første gang
- Frisisk er ikke en dialekt, men et selvstændigt sprog
- Ca. 10.000 friserer i Nordfrisland og på Helgoland taler frisisk
- Over 500.000 friserer lever i dag i Nederlandene, i Saterlandet, i Østfrisland og i Slesvig-Holsten

Istedløven er skabt af H.W. Bissen til minde om slaget ved Isted i 1850. Med en skiftende skæbne fra sejrsmonument til krigsbytte og en bevæget rejse via Berlin og København er den siden 2011 tilbage på den gamle kirkegård i Flensborg som symbol på fred i grænselandet.

KOLOFON

1. udgave, 1. oplag – trykt hos Druckerei Ernst H. Nielsen, Flensborg

© 2017, udgivet af

Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig e.V.
Norderstraße 59
24939 Flensborg
Tlf. +49 (0) 461 86 97 0

Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig e.V.
Waldstraße 45
24939 Flensborg
Tlf. +49 (0) 461 57 05 80

Sydslesvigsk Forening e.V.
Norderstraße 76
24939 Flensborg
Tlf. +49 (0) 461 14 40 80

Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger e.V.
Norderstraße 76
24939 Flensborg
Tlf. +49 (0) 461 14 40 80

Dansk Skoleforening for Sydslesvig e.V.
Stuhrsallee 22
24937 Flensborg
Tlf. +49 (0) 461 50 47 0

Dansk Kirke i Sydslesvig e.V.
Südergraben 36a
24937 Flensborg
Tlf. +49 (0) 461 52 92 5

Informationsbrochuren er udviklet i samarbejde med

Sydslesvigsk Vælgerforening
Norderstraße 76
24939 Flensborg
Tlf. +49 (0) 461 14 40 83 10

Friisk Foriining e.V.
Süderstraße 6
25821 Bredstedt/Bräist
Tlf. +49 (0) 4671 60 24 15 4

Oplev Sydslesvig*
Norderstraße 59
24939 Flensborg
Tlf. +49 (0) 461 50 47 194

*Projektet »Oplev Sydslesvig« er et samarbejde mellem alle ovennævnte organisationer samt Flensborg Avis og Grænseforeningen.

Redaktionelt ansvar

Kommunikationsnetværket for Sydslesvig

Redaktionsudvalg: Tine Andresen (SSF), Daniel Dürkop (Skoleforeningen), Katrine Hoop (Oplev Sydslesvig), Rita Jakobsen (Biblioteket), Christian Prasno (SdU) og Tinne Virgils (SdU)

INTERVIEWS OG FOTOGRAFIER

Annelise Mølvig er journalist og bor i København. Annelise underviser i både journalistik og det at skrive godt på blandt andet Danmarks Medie- og Journalisthøjskole og Metropolskolen.

»Jeg elsker at skrive om mindretallets kultur, problemer og glæder, og jeg elsker de små hyggelige landsbyer, men allermost nok Vadehavet med øerne og halligerne.«

Lars Bech er fotojournalist med atelier i København, men bor i Malmø med sin journalistkone og deres tre børn. Lars har modtaget flere priser blandt andet ved Årets Pressefoto.

»Efter at have stået ude i Vadehavet og nydt de små hyggelige byer ved Slien samt gået ture i Flensborg har jeg fået lyst til at tage mine børn med herved og vise dem Sydslesvig.«

Find oplevelser i Sydslesvig på www.sydslesvig.de

